

Αχιλλέας Παπαθανασίου

# Λατινικά

Β΄ Λυκείου

Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών



**ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ**

σύμφωνα με τις νέες  
διδασκτικές οδηγίες

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ



## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<b>ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ</b>	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΣΤΗΝ ΎΛΗ ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	23
ΜΑΘΗΜΑ 1	44
ΜΑΘΗΜΑ 2	54
ΜΑΘΗΜΑ 3	67
ΜΑΘΗΜΑ 4	82
ΜΑΘΗΜΑ 5	94
ΜΑΘΗΜΑ 6	108
ΜΑΘΗΜΑ 7	122
ΜΑΘΗΜΑ 8	136
ΜΑΘΗΜΑ 9	152
ΜΑΘΗΜΑ 10	167
ΜΑΘΗΜΑ 11	186
ΜΑΘΗΜΑ 12	204
ΜΑΘΗΜΑ 13	222
ΜΑΘΗΜΑ 14	238
ΜΑΘΗΜΑ 15	260
ΜΑΘΗΜΑ 16	278
ΜΑΘΗΜΑ 17	296
ΜΑΘΗΜΑ 18	314
ΜΑΘΗΜΑ 19	334
ΜΑΘΗΜΑ 20	350
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	369
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	375
<b>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι</b>	
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ	385
Το λατινικό αλφάβητο	385
Ο συλλαβισμός	385
Ο τονισμός	386
Τα μέρη του λόγου στη λατινική γλώσσα	386

Τα ουσιαστικά	387
Τα επίθετα	396
Οι αντωνυμίες	400
Κλίση ενεργητικής φωνής ομαλών ρημάτων	410
Κλίση μέσης (παθητικής) φωνής ομαλών ρημάτων	414
Υπόδειγμα κλίσης ρήματος σε -io (3ης συζυγίας)	418
Υπόδειγμα κλίσης αποθετικού ρήματος	420
Ημιαποθετικά ρήματα	422
Το ρήμα sum, fui, -, esse (είμαι)	424
Το ρήμα possum, potui, -, posse (μπορώ)	425
Το ρήμα fero, tuli, latum, ferre	426
Το ρήμα fio, factus sum, fieri	428
Το ρήμα eo, i(v)i, itum, ire (4) (= έρχομαι)	429
Τα ρήματα volo, volui, -, velle (= θέλω), nolo, nolui, -, nolle (= δε θέλω), malo, malui, -, malle (= προτιμώ)	432
<b>ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ</b>	434
Η αυτοπάθεια	434
Η αλληλοπάθεια	434
Το υποκείμενο του απαρεμφάτου	435
Μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική	436
Η σύνταξη των προθέσεων του σχολικού εγχειριδίου	437
Άλλες συντακτικές μικροδομές στα μαθήματα 1-20	440
<b>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ</b>	
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	445
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ	447
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	473
<b>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</b>	487



Κεφάλι αγάλματος  
του αυτοκράτορα Αδριανού.

## Ο εξόριστος ποιητής

### Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Πόπλιος Οβίδιος Νάσων (*Publius Ovidius Naso*, 43 π.Χ. – 17 μ.Χ.), γνωστός ως Οβίδιος, ήταν Ρωμαίος επικός και ελεγειακός ποιητής, που έζησε κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Οκταβιανού Αύγουστου (63 π.Χ. - 14 μ.Χ.). Ο Οβίδιος και οι σύγχρονοί του, γηραιότεροι, Βιργίλιος και Οράτιος, συνθέτουν την τριάδα των κορυφαίων ποιητών της λατινικής λογοτεχνίας κατά τους αυγουστειους χρόνους, όταν η ρωμαϊκή Μούσα παρήγαγε κατεξοχήν «κλασικά» προϊόντα. Τον Νοέμβριο του έτους 8 μ.Χ. ο ποιητής καταδικάστηκε σε εξορία στους Τόμους, ένα μικρό λιμάνι στις εκβολές του Δούναβη (σημερινή Κωνσταντζα της Ρουμανίας), όπου και το κλίμα ήταν άσχημο και γίνονταν συχνά επιθέσεις βαρβαρικών φύλων. Πιθανόν η καταδίκη και η εξορία του να οφείλονταν είτε στην επιδίωξη του Αυγούστου να προβάλλει την αυστηρή ηθική πολιτική του, τιμωρώντας τον ελευθεριάζοντα ποιητή, είτε γιατί υποψιαζόταν πως ο Οβίδιος είχε πολιτική ανάμιξη στο θέμα της διαδοχής του. Μαζί με την ποινή της εξορίας απαγορεύτηκε η κυκλοφορία των βιβλίων του ποιητή και αυτά αποσύρθηκαν από τις βιβλιοθήκες. Ο ποιητής έζησε για εννέα χρόνια μέχρι τον θάνατό του, στον τόπο της εξορίας του, σε αφόρητη μοναξιά και απομόνωση, μακριά από την οικογένεια, τους φίλους και τον πολιτισμό, ανάμεσα σε λίγους Ρωμαίους λεγεωνάριους και σε βάρβαρους πληθυσμούς. Τον πόνο που βίωνε και τη νοσταλγία για τη Ρώμη και την προηγούμενη ζωή του, ο Οβίδιος τα μετέφερε διαρκώς προς τους φίλους, τη γυναίκα του και τον ασυγκίνητο αυτοκράτορα με τις ελεγείες και τα συνεχή μηνύματα σε έντονα προσωπικό και ενδοσκοπικό ύφος. Ο ποιητής, παρά τις προσπάθειες τόσο της οικογένειάς του, όσο και των φίλων του δεν πέτυχε ποτέ τον επαναπατρισμό του.

## A ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortunam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poëtam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poëtae.

### Κείμενο

Ovidius poëta  
exulat in terrā Ponticā.  
Scriptitat epistulas Rōmam.  
Epistulae sunt plenae querelārum.  
Desiderat Rōmam  
et deplōrat adversam fortunam.  
Narrat de barbaris incolis  
et de gelidā terrā.  
Curae et miseriae  
excruciant poëtam.  
Epistulis  
contra iniuriam.  
Musa est unica amīca poëtae.

### Μετάφραση

Ο Οβίδιος ο ποιητής  
είναι εξόριστος στη γη του Πόντου.  
Γράφει συχνά επιστολές στη Ρώμη.  
Οι επιστολές του είναι γεμάτες από παράπονα.  
Επιθυμεί τη Ρώμη  
και θρηνεί την αντίξοχη τύχη (του).  
Διηγείται για τους βάρβαρους κατοίκους  
και για την παγωμένη χώρα.  
Οι έγνοιες και οι δυστυχίες  
βασανίζουν τον ποιητή.  
Με τις επιστολές (του)  
μάχεται ενάντια στην αδικία.  
Η Μούσα είναι η μοναδική φίλη του ποιητή.

### Λεξιλογικά – Ετυμολογικά

**poëta:** πβ. ποιητής, ποιῶ

**terra:** πβ. τέρσομαι = ξεραίνομαι· τερακότα

**Ponticus:** πβ. Πόντος, πόντος (= θαλάσσιο πέραςμα)

**epistula:** ἐπιστολή, ἐπιστέλλω (ἐπί + στέλλω)

**scriptito:** πβ. σκριπτ (script): το σενάριο ταινίας στον κινηματογράφο ή το πρόσωπο με πολλαπλές αρμοδιότητες για την παραγωγή μιας κινηματογραφικής ταινίας· *Verba volant, scripta manent*: τα λόγια πετούν, τα γραπτά μένουν (λατινικό γνωμικό).

**plena:** πβ. πλήρης, πλήθος, πληθύς, πίμ-πλη-μι, πλη-σμ-ονή, πλη-μμ-ύρα

**sum:** πβ. esmi > είμί

**fortūna:** πβ: φουρτούνα (= συμφορά, κακοτυχία // τρικυμία)

**adversus** (ad + versus): πβ: ρεβέρ (= το γύρισμα), vs (συντομογραφία του versus): εναντίον

**narro:** πβ. στην αγγλική: narrator (= αφηγητής), narration, narrative.

**incola** < in + colo (= καλλιεργώ): πβ: κουλτούρα

**barbarus:** πβ: βάρβαρος

**gelidus** (gelo: παγώνω): πβ.: γέλη, τζελ, ζελέ

**cura:** πβ: κούρα (= φροντίδα), κούραση

**miseria:** πβ: μιζέρια, μίζερος

**contra:** πβ: κόντρα (επίρρημα), αντίθετα

**Musa:** πβ: Μούσα, μουσείο

**unicus** (< unus): πβ: ένας

**amicus:** πβ: αμόρε

### Γραμματική αναγνώριση

**Ovidius:** ονομ. ενικ. του ουσ. β' κλ. Ovidius -ii (-i) (αρσ.): Οβίδιος

**poëta:** ονομ. ενικ. του ουσ. α' κλ. poeta -ae (αρσ.): ποιητής

**in:** πρόθ. + αφαιρ.: σε

**terrā:** αφαιρ. ενικ. του ουσ. α' κλ. terra -ae (θηλ.): γη

**Ponticā:** αφαιρ. ενικ. θηλ. του επιθ. β' κλ. Ponticus -a -um: του Πόντου

**exulat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. exulo, exulāvi, exulātum, exulāre 1: είμαι εξόριστος

**Epistulas:** αιτ. πληθ. του ουσ. α' κλ. epistula -ae (θηλ.): επιστολή

**Rōmam:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. Roma -ae (θηλ.): Ρώμη

**scriptitat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. scriptito, scriptitāvi, scriptitātum, scriptitāre 1: γράφω συχνά

**Epistulae:** ονομ. πληθ. του ουσ. α' κλ. epistula -ae (θηλ.): επιστολή

**plena:** ονομ. πληθ. θηλ. του επιθ. plenus -a -um: γεμάτος -η -ο

**querelārum:** γεν. πληθ. του ουσ. α' κλ. querela -ae (θηλ.): παράπονο

**sunt:** γ' πληθ. οριστ. ενεστ. του ρ. sum, fui, -, esse: είμαι

**desiderat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. desidero, desiderāvi, desiderātum, desiderāre 1: επιθυμώ

**et:** συμπλ. σύνδ.: και

**fortūnam:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. fortuna -ae (θηλ.): τύχη

**adversam:** αιτ. ενικ. θηλ. του επιθ. β' κλ. adversus -a -um: αντίξοος -η -ο

**deplōrat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. deploro, deplorāvi, deplorātum, deplorāre 1: θρηνώ

**Narrat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. narro, narrāvi, narrātum, narrāre 1: αφηγούμαι

**de:** πρόθ. + αφαιρ.: για

**incolis:** αφαιρ. πληθ. του ουσ. α' κλ. incola -ae (αρσ.): κάτοικος

**barbaris:** αφαιρ. πληθ. αρσ. του επιθ. β' κλ. barbarus -a -um: βάρβαρος -η -ο

**terrā:** αφαιρ. ενικ. του ουσ. α' κλ. terra -ae (θηλ.): γη

**gelidā:** αφαιρ. ενικ. θηλ. του επιθ. β' κλ. gelidus -a -um: παγωμένος -η -ο

**Poētam:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. poeta -ae (αρσ.): ποιητής

**curae:** ονομ. πληθ. του ουσ. α' κλ. cura -ae (θηλ.): έγνοια

**miseriae:** ονομ. πληθ. του ουσ. α' κλ. miseria -ae (θηλ.): δυστυχία

**excruciant:** γ' πληθ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. excrucio, excrucīāvi, excrucīātum, excrucīāre 1: βασανίζω

**Epistulis:** αφαιρ. πληθ. του ουσ. α' κλ. epistula -ae (θηλ.): επιστολή

**contra:** πρόθ. + αιτ.: εναντίον

**iniuriam:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. iniuria -ae (θηλ.): αδικία

**repugnat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. repugno, repugnāvi, repugnātum, repugnāre 1: αντιμάχομαι

**Musa:** ονομ. ενικ. του ουσ. α' κλ. Musa -ae (θηλ.): Μούσα

**est:** γ' ενικ. οριστ. ενεστ. του ρ. sum, fui, -, esse: είμαι

**unica:** ονομ. ενικ. θηλ. του επιθ. β' κλ. unicus -a -um: μοναδικός -ή -ό

**amīca:** ονομ. ενικ. του ουσ. α' κλ. amica -ae (θηλ.): φίλη

**poētae:** γεν. ενικ. του ουσ. α' κλ. poeta -ae (αρσ.): ποιητής

## Ταξινόμηση λέξεων

### ■ Ουσιαστικά

#### Α' Κλίση

poeta -ae (αρσ.)

fortuna -ae (θηλ.)

iniuria -ae (θηλ.)

terra -ae (θηλ.)

incola -ae (αρσ.)

Musa -ae (θηλ.)

epistula -ae (θηλ.)

cura -ae (θηλ.)

amica -ae (θηλ.)

querela -ae (θηλ.)

miseria -ae (θηλ.)

Rōma -ae (θηλ., χωρίς πληθ.)

**Β' Κλίση**

Ovidius, Ovidii (-i) (αρσ., κλητ. ενικού Ovidi, χωρίς πληθ.)

**■ Επίθετα****Β' Κλίση**

Ponticus -a -um

plenus -a -um, plenior -ior -ius, plenissimus -a -um

adversus -a -um, adversior -ior -ius, adversissimus -a -um

barbarus -a -um, barbarior -ior -ius, –

gelidus -a -um, gelidior -ior -ius, gelidissimus -a -um

unicus -a -um

**■ Ρήματα****1η Συζυγία**

ex(s)ulo, ex(s)ulāvi, ex(s)ulātum, ex(s)ulāre

scriptito, scriptitāvi, scriptitātum, scriptitāre

desidero, desiderāvi, desiderātum, desiderāre

deploro, deplorāvi, deplorātum, deplorāre

narro, narrāvi, narrātum, narrāre

excrucio, excrucīāvi, excrucīātum, excrucīāre

repugno, repugnāvi, repugnātum, repugnāre

**Βοηθητικό ρήμα**

sum, fui, –, esse

**■ Σύνδεσμοι**

et (συμπλεκτικός)

**■ Προθέσεις**

in (+ αφαιρ.)

de (+ αφαιρ.)

contra (+ αιτιατ.)

## Κλίση ουσιαστικών, επιθέτων, μετοχών, αντωνυμιών, συνεκφορών κ.λπ. του κειμένου

### Numerus Singularis

Nom.	Ovidius	poeta	terra	querela	fortuna	incola barbarus	unica amica
Gen.	Ovidii-i	poetae	terrae	querelae	fortunae	incolae barbari	unicae amicae
Dat.	Ovidio	poetae	terrae	querelae	fortunae	incolae barbaro	unicae amicae
Acc.	Ovidium	poetam	terram	querelam	fortunam	incolam barbarum	unicam amicam
Voc.	Ovidi	poeta	terra	querela	fortuna	incola barbare	unica amica
Abl.	Ovidio	poetā	terrā	querelā	fortunā	incolā barbaro	unicā amicā

### Numerus Pluralis

Nom.		poetae	terrae	querelae	fortunae	incolae barbari	unicae amicae
Gen.		poetarum	terrarum	querelarum	fortunarum	incolarum barbarorum	unicarum amicarum
Dat.		poetis	terris	querelis	fortunis	incolis barbaris	unicis amicis
Acc.		poetas	terras	querelas	fortunas	incolas barbaros	unicas amicas
Voc.		poetae	terrae	querelae	fortunae	incolae barbari	unicae amicae
Abl.		poetis	terris	querelis	fortunis	incolis barbaris	unicis amicis

## Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

Praes.	<b>exulat</b>	<b>scriptitat</b>	<b>sunt</b>	<b>desiderat</b>	<b>deplorat</b>
Imp.	exulabat	scriptitabat	erant	desiderabat	deplorabat
Fut.	exulabit	scriptitabit	erunt	desiderabit	deplorabit
Perf.	exulavit	scriptitavit	fuerunt / fuere	desideravit	deploravit
Plusp.	exulaverat	scriptitaverat	fuerant	desideraverat	deploraverat
Fut. Ex.	exulaverit	scriptitaverit	fuerint	desideraverit	deploraverit

Praes.	<b>narrat</b>	<b>excruciant</b>	<b>repugnat</b>	<b>est</b>
Imp.	narrabat	excruciabant	repugnabat	erat
Fut.	narrabit	excruciabunt	repugnabit	erit
Perf.	narravit	excrucierunt / excruciere	repugnavit	fuit
Plusp.	narraverat	excrucierant	repugnaverat	fuerat
Fut. Ex.	narraverit	excrucierint	repugnaverit	fuerit

## Αναλυτική σύνταξη

- Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**exulat:** ρήμα, **Ovidius:** υποκ., **poëta:** παράθεση στο Ovidius, **in terrā:** εμπρ. προσδ. της στάσης σε τόπο στο exulat, **Ponticā:** επιθ. προσδ. στο terrā.
- Epistulas Rōmam scriptitat:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**scriptitat:** ρήμα, (**Ovidius:**) υποκ., **Epistulas:** αντικ. στο scriptitat, **Rōmam:** απρόθετη (γιατί είναι όνομα πόλης) αιτιατική που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο scriptitat.
- Epistulae plenae querelārum sunt:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**sunt:** ρήμα, συνδεδειγμένο, **Epistulae:** υποκ., **plenae:** κατηγορούμενο στο Epistulae, **querelārum:** γενική ως συμπλήρωμα στο plenae (γενική αντικειμενική).
- Rōmam desiderat:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**desiderat:** ρήμα, (**Ovidius:**) υποκ., **Rōmam:** αντικ. στο desiderat.
- et fortūnam adversam deplōrat:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**deplōrat:** ρήμα, (**Ovidius:**) υποκ., **fortūnam:** αντικ. στο deplōrat, **adversam:** επιθ. προσδ. στο fortūnam.
- Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**Narrat:** ρήμα, (**Ovidius:**) υποκ., **de incolis et de terrā:** εμπρ. προσδ. της αναφοράς στο Narrat, **barbaris:** επιθ. προσδ. στο incolis, **gelidā:** επιθ. προσδ. στο terrā.
- Poëtam curae et miseriae excruciant:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**excruciant:** ρήμα, **curae et miseriae:** υποκ., **Poëtam:** αντικ. στο excruciant.
- Epistulis contra iniuriam repugnant:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**repugnat:** ρήμα, (**poëta:**) υποκ., **Epistulis:** αφαιρετική οργανική του οργάνου στο repugnant, **contra iniuriam:** εμπρ. προσδ. της εχθρικής κατεύθυνσης στο repugnant.
- Musa est unica amīca poëtae:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**est:** ρήμα, συνδεδειγμένο, **Musa:** υποκ., **amīca:** κατηγορούμενο στο Musa, **unica:** επιθ. προσδ. στο amīca, **poëtae:** γενική κτητική στο amīca.

## B

## ΑΣΚΗΣΕΙΣ

## Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου

- I. Να προστεθούν οι καταλήξεις που λείπουν στα ονόματα και στα ρήματα.

**barbarā exulo / plena querelārum / amicis scriptitāmus / desiderātis  
terram deplorātis / Ponticā narras / excruciat / fortunam repugnātis**

- II. Να χωριστούν σε συλλαβές οι λέξεις της πρότασης.

**E - pis - tu - lis / con - tra** (το σύμπλεγμα tr (άφωνο και υγρό) δε χωρίζεται),  
**in - iu - ri - am, re - pug - nat.**

- III. Να συμπληρωθούν οι τύποι του *sum* στις φράσεις.

**es / estis / sum / est / sumus / sunt**

- IV. Να μεταφραστεί στα λατινικά η πρόταση.

**Fortūna adversa poētam excruciat.**

## Συμπληρωματικές ασκήσεις

1. Να συμπληρωθούν τα κενά στις παρακάτω φράσεις με την κατάλληλη πτώση του ουσιαστικού.

- Regin..... ros.....amat.
- Femina agricol..... (δοτ.) cen..... parat.
- Puell..... mens..... portant.
- Quo festinātis, puell.....?
- Minerva, dea sapienti....., Attic..... amat.
- Italia est patri..... poet..... (πληθ.).

2. Να συμπληρωθούν τα κενά στις παρακάτω φράσεις με το κατάλληλο πρόσωπο του ρήματος.

- Italia ..... terra Europae (sum).
- Incolae Graeciae patriam ..... (amo).
- Quid ....., filia? (paro)

- d. Dum ....., spero (spiro).  
 e. Incolae Italiae ..... agricolae (sum).  
 f. Cur de terrā gelidā narr....., poëta?
3. Να συλλαβιστούν οι παρακάτω φράσεις.
- a. Agricola silvam et umbram silvārum amat.  
 b. Incolae Atticae sapientiam amant.  
 c. Victoriae incolis Rōmae sunt.  
 d. Poëtae contra iniuriam bellum parant.
4. Να εντοπίσετε στις παρακάτω ομάδες λέξεων τις παρείσακτες και να εντοπίσετε το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της κάθε ομάδας:

ΟΜΑΔΑ Α	ΟΜΑΔΑ Β	ΟΜΑΔΑ Γ	ΟΜΑΔΑ Δ	ΟΜΑΔΑ Ε	ΟΜΑΔΑ ΣΤ
poëta	iniuria	poëta	poëtas	epistulis	in
terra	fortūna	terrā	scriptitas	incolis	et
epistula	miseria	Musa	epistulas	exulātis	de
querēla	gelida	amīca	terras	iniuriis	contra
fortūna	querēla		querēlas	miseriis	
cura	epistula		desideras	querēlis	
miseria	plena		miserias	repugnātis	
iniuria	cura		curas		
	terra				

5. Να προβείτε στις απαραίτητες διορθώσεις στις παρακάτω προτάσεις ώστε να είναι ορθές και ως προς τη σύνταξη και ως προς το νόημα:
- a. Poëta epistulas contra iniuriis repugnat.  
 b. Incola est unica amica poëtam.  
 c. Poëta curam et miseriam excruciat.  
 d. Epistulae poetae plenae querelae sunt.  
 e. Poëta narrat de terrae Ponticae et de incolae.  
 f. Poëta epistulam Rōmae scriptitat.  
 g. Musa unicum amicam poetae es.  
 h. Incola fortūnam adversam deplorat.  
 i. Ovidius epistulas contra incolas scriptitat.  
 j. Ovidius in terram gelidam exulat.

6. Να μεταφέρετε στα λατινικά τις παρακάτω προτάσεις:
  - a. Ο ποιητής γράφει συχνά επιστολές γεμάτες από παράπονα.
  - b. Ο Οβίδιος αφηγείται στους κατοίκους για την αντίξοχη τύχη.
  - c. Οι έγνοιες και οι δυστυχίες είναι φίλοι του ποιητή.
  
7. Να βρείτε στο κείμενο λέξεις της λατινικής με ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:  
**βαρβαρισμός, αμόρε, υπερπόντιος, πληρότητα, προσποίηση.**

## Διδώ και Αινείας

### Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Πόπλιος Βιργίλιος Μάρων (*Publius Vergilius Maro*, 70 π.Χ. - 19 π.Χ.), γνωστός ως Βιργίλιος, ήταν ο σημαντικότερος Ρωμαίος επικός ποιητής και έζησε κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Οκταβιανού Αύγουστου (63 π.Χ. - 14 μ.Χ.). Η Αινειάδα (*Aeneis*) είναι το σημαντικότερο έργο του και το σπουδαιότερο έπος της λατινικής λογοτεχνίας. Γράφτηκε ύστερα από ανάθεση από τον Οκταβιανό, ώστε να προπαγανδίσει την ιστορική αποστολή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και προωθήθηκε ως εθνικό έπος από το αυτοκρατορικό καθεστώς. Στην Αινειάδα, που ολοκληρώθηκε σε δέκα περίπου έτη, περιγράφονται, σε συνολικά δώδεκα τόμους, οι περιπέτειες του Αινεία από την πτώση της Τροίας ως την άφιξή του στην Ιταλία και την ίδρυση της Ρώμης. Ο Βιργίλιος συνθέτει δημιουργικά με πρότυπο τον Όμηρο, τα έξι πρώτα βιβλία στο πρότυπο της Οδύσσειας και τα άλλα έξι στο πρότυπο της Ιλιάδας. Ο ποιητής πλάθει στο πρόσωπο του Αινεία ένα νέο τύπο επικού ήρωα, ο οποίος πορεύεται στο ηρωικό πεπρωμένο του, αντιμετωπίζοντας τραγικά διλήμματα. Στο παρόν κείμενο περιγράφεται συνοπτικά, αλλά και με ευαισθησία, η συνάντηση του Αινεία με την εξόριστη βασίλισσα της Φοινίκης Διδώ στη Βόρεια Αφρική και ο ατυχής έρωτάς τους. Η Διδώ θα ιδρύσει εκεί μία νέα πόλη, η οποία θα έχει πρωταγωνιστικό ιστορικό ρόλο στο μέλλον, την Καρχηδόνα, και θα πεθάνει από τον καημό της για τη φυγή του Αινεία, που θα ακολουθήσει τις επιταγές της μοίρας του.

## A ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Aenēas filius Anchīsae est. Patria Aenēae Troia est. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant. Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat. Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat. Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat. Regīna Aenēan amat et Aenēas regīnam. Denique Aenēas in Italiam navigat et regīna expīrat.

### Κείμενο

Aenēas est filius Anchīsae.  
Troia est patria Aenēae.  
Graeci oppugnant Troiam  
et expugnant dolo.  
Aenēas cum Anchīsā,  
cum nato et cum sociis  
navigat ad Italiam.  
Sed venti turbant pontum  
et portant Aenēan in Africam.  
Ibi Didō regīna  
fundat novam patriam.  
Aenēas renarrat  
regīnae insidias Graecōrum.  
Regīna amat Aenēan  
et Aenēas regīnam.  
Denique Aenēas navigat in Italiam  
et regīna expīrat.

### Μετάφραση

Ο Αινείας είναι γιος του Αγχίση.  
Η Τροία είναι πατρίδα του Αινεία.  
Οι Έλληνες πολιορκούν την Τροία  
και (την) κυριεύουν με δόλο.  
Ο Αινείας με τον Αγχίση,  
με τον γιο (του) και με τους συντρόφους (του)  
πλέει προς την Ιταλία.  
Αλλά οι άνεμοι ταραάζουν τη θάλασσα  
και φέρνουν τον Αινεία στην Αφρική.  
Εκεί η Διδώ η βασίλισσα  
ιδρύει νέα πατρίδα.  
Ο Αινείας διηγείται από την αρχή  
στη βασίλισσα τον δόλο των Ελλήνων.  
Η βασίλισσα αγαπά τον Αινεία  
και ο Αινείας τη βασίλισσα.  
Στο τέλος ο Αινείας πλέει για την Ιταλία  
και η βασίλισσα ξεψυχά.

### Λεξιλογικά – Ετυμολογικά

**filius:** πβ. filioque (= και από τον Υιό)

**est:** πβ. esmi > είμι

**patria:** πβ. πατρίς, πατήρ

**Graeci:** πβ. Γραικός

**oppugnant** < ob + rugno (= μάχομαι): πβ. πυγμή, πύξ

**dolo:** πβ. δόλος

**natus:** πβ. natūra (= φύση), νατουραλισμός

**sociis:** πβ. σοσιαλισμός, αγγλ.: society (= κοινωνία)

**navigat:** πβ. ναῦς, ναύτης

**venti:** πβ. βεντάλια

**pontum:** πβ. Πόντος, πόντος (= θαλάσσιο πέρασμα)

**turbant:** πβ. τούρμπο, τουρμπίνα, τύρβη (= ταραχή)

**portant:** πόρτο (= λιμάνι)

**regīna:** πβ. ρήγας

**novam:** πβ. νέος, αγγλ.: new

**fundat:** πβ. φούντο, φουντάρω, αγγλ.: foundation (= ίδρυμα)

**insidias** (insideo): ελλην. ρίζα σεδ- πβ. ἔδρα, ἔζομαι (= κάθομαι)

**renarrat** < re + narro (= αφηγούμαι): πβ. στην αγγλική: narrator (= αφηγητή), narration, narrative

**amat:** πβ: αμόρε

**expīrat** < ex + spīro (= πνέω): spīritus (= αναπνοή, πνεύμα, ψυχή), πβ: αγγλ. spirit (= πνεύμα), σπιριτόζο (= ερμηνεία που χαρακτηρίζεται από ζωηρότητα)

## Γραμματική αναγνώριση

**Aenēas:** ονομ. ενικ. του ουσ. α΄ κλ. Aeneas -ae (αρσ.): Αινείας

**filius:** ονομ. ενικ. του ουσ. β΄ κλ. filius -ii (-i) (αρσ.): γιος

**Anchīsaē:** γεν. ενικ. του ουσ. α΄ κλ. Anchises -ae (αρσ.): Αγχίσης

**est:** γ΄ ενικ. οριστ. ενεστ. του ρ. sum, fui, –, esse: είμαι

**Patria:** ονομ. ενικ. του ουσ. α΄ κλ. patria -ae (θηλ.): πατρίδα

**Aenēae:** γεν. ενικ. του ουσ. α΄ κλ. Aeneas -ae (αρσ.): Αινείας

**Troia:** ονομ. ενικ. του ουσ. α΄ κλ. Troia -ae (θηλ.): Τροία

**Graeci:** ονομ. πληθ. του ουσ. β΄ κλ. Graecus -i (αρσ.): Έλληνας

**Troiam:** αιτ. ενικ. του ουσ. α΄ κλ. Troia -ae (θηλ.): Τροία

**oppugnant:** γ΄ πληθ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. oppugno, oppugnāvi, oppugnātum, oppugnāre 1: πολιορκώ

**et:** συμπλ. σύνδ.: και

- dolo:** αφαιρ. ενικ. του ουσ. β' κλ. *dolus* -i (αρσ.): δόλος
- expugnant:** γ' πληθ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. *expugno*, *expugnāvi*, *expugnātum*, *expugnāre* 1: κυριεύω
- cum:** πρόθ. + αφαιρ.: μαζί με
- Anchisā:** αφαιρ. ενικ. του ουσ. α' κλ. *Anchises* -ae (αρσ.): Αγχίσης
- nato:** αφαιρ. ενικ. του ουσ. β' κλ. *natus*<sup>1</sup> -i (αρσ.): γιος
- sociis:** αφαιρ. πληθ. του ουσ. β' κλ. *socius* -ii (αρσ.): σύντροφος
- ad:** πρόθ. + αιτ.: προς
- Italiam:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. *Italia* -ae (θηλ.): Ιταλία
- navigat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. *navigo*, *navigāvi*, *navigātum*, *navigāre* 1: πλέω
- Sed:** αντιθ. σύνδ.: αλλά
- venti:** ονομ. πληθ. του ουσ. β' κλ. *ventus* -i (αρσ.): άνεμος
- pontum:** αιτ. ενικ. του ουσ. β' κλ. *pontus* -i (αρσ.): θάλασσα
- turbant:** γ' πληθ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. *turbo*, *turbāvi*, *turbātum*, *turbāre* 1: ταράζω
- Aenēan:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. *Aeneas* -ae (αρσ.): Αινείας
- in:** πρόθ. + αιτ.: σε
- Africam:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. *Africa* -ae (θηλ.): Αφρική
- portant:** γ' πληθ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. *porto*, *portāvi*, *portātum*, *portāre* 1: παρασύρω
- Ibi:** τοπ. επίρρ.: εκεί
- Didō:** ονομ. ενικ. του ουσ. γ' κλ. *Dido*, *Didonis/Didus* (θηλ.): Διδώ
- regīna:** ονομ. ενικ. του ουσ. α' κλ. *regina* -ae (θηλ.): βασίλισσα
- novam:** αιτ. ενικ. θηλ. του επιθ. β' κλ. *novus* -a -um: νέος -α -ο
- patriam:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. *patria* -ae (θηλ.): πατρίδα
- fundat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. *fundo*, *fundāvi*, *fundātum*, *fundāre* 1: ιδρύω
- regīnae:** δοτ. ενικ. του ουσ. β' κλ. *regīna* -ae (θηλ.): βασίλισσα
- insidias:** αιτ. πληθ. του ουσ. α' κλ. *insidiae* -ārum (θηλ., χωρίς ενικό): δόλος, ενέδρα

1. Πρόκειται για την ουσιαστικοποιημένη μτχ. παρακ. *natus* -a -um του ρ. *nascor*, *natus sum*, *nasci* 3 αποθ.: γεννιέμαι.

- Graecōrum:** γεν. πληθ. του ουσ. β' κλ. Graecus -i (αρσ.): Έλληνας  
**renarrat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. renarro, renarrāvi, renarrātum, renarrāre 1: αφηγούμαι από την αρχή  
**Regīna:** ονομ. ενικ. του ουσ. α' κλ. regīna -ae (θηλ.): βασίλισσα  
**Aenēan:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. Aenēas -ae (αρσ.): Αινείας  
**amat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. amo, amāvi, amātum, amāre 1: αγαπώ  
**regīnam:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. regīna -ae (θηλ.): βασίλισσα  
**Denique:** χρον. επίρρ.: τελικά  
**Italiam:** αιτ. ενικ. του ουσ. α' κλ. Italia -ae (θηλ.): Ιταλία  
**navigat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. navigo, navigāvi, navigātum, navigāre 1: πλέω  
**regīna:** ονομ. ενικ. του ουσ. α' κλ. regīna -ae (θηλ.): βασίλισσα  
**exspirat:** γ' ενικ. οριστ. ενεργ. ενεστ. του ρ. exspiro, exspirāvi, exspirātum, exspirāre 1: ξεψυχώ

## Ταξινόμηση ῥέξεων

### ■ Ουσιαστικά

#### Α' Κλίση

Aeneas, Aeneae (αρσ., χωρίς πληθ.)	regina -ae (θηλ.)
Anchises, Anchisae (αρσ., χωρίς πληθ.)	Troia -ae (θηλ., χωρίς πληθ.)
patria -ae (θηλ.)	Italia -ae (θηλ., χωρίς πληθ.)
Africa -ae (θηλ., χωρίς πληθ.)	insidiae -arum (θηλ., χωρίς ενικό)

#### Β' Κλίση

Graecus -i (αρσ.)	socius -ii (αρσ.)	dolus -i (αρσ.)	ventus -i (αρσ.)
natus -i (αρσ.)	pontus -i (αρσ.)	filius -ii (-i) (κλητ. εν. fili) (αρσ.)	

#### Γ' Κλίση

Dido, Didonis και Didus (θηλ., χωρίς πληθ.)

## ■ Επίθετα

### Β' Κλίση

novus -a -um, recentior -ior -ius και magis novus -a -um, novissimus -a -um

## ■ Ρήματα

### 1η Συζυγία

oppugno, oppugnavi, oppugnatum, oppugnāre

expugno, expugnavi, expugnatum, expugnāre

navigo, navigavi, navigatum, navigāre

turbo, turbavi, turbatum, turbāre

porto, portavi, portatum, portāre

fundo, fundavi, fundatum, fundāre

renarro, renarravi, renarratum, renarrāre

amo, amavi, amatum, amāre

expiro, exspiravi, exspiratum, exspirāre

### Βοηθητικό ρήμα

sum, fui, –, esse

## ■ Επιρρήματα

ibi            denique

## ■ Σύνδεσμοι

et (συμπλεκτικός)

sed (αντιθετικός)

## ■ Προθέσεις

cum (+ αφαιρ.)

ad (+ αιτιατ.)

in (+ αιτιατ.)



### ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Η κλίση των κυρίων ονομάτων του κειμένου:

Nom.	Aeneas	Anchises	Dido
Gen.	Aeneae	Anchisae	Didonis / Didus
Dat.	Aeneae	Anchisae	Didoni / Dido
Acc.	Aeneam / Aenean	Anchisen / Anchisam	Didonem / Dido
Voc.	Aenea	Anchise / Anchisa	Dido
Abl.	Aeneā	Anchisā	Didone

- Τα **κύρια γνήσια λατινικά ονόματα σε -ius** και το προσηγορικό **filius** σχηματίζουν τη γενική του ενικού σε **-ii** και **-i** και την κλητική του ενικού με αποβολή της κατάληξης **-e**.

Nom.	Ovidius	filius
Gen.	Ovidii και Ovidi	fili και fili
Voc.	Ovidi	fili

- Το επίθετο **novus -a -um** σχηματίζει παραθετικά: **recentior -ior -ius** και **magis novus -a -um, novissimus -a -um**.



### ΠΡΟΣΟΧΗ!!

- Το ουσιαστικό **insidiae -ārum** δε σχηματίζει ενικό αριθμό (**pluralia tantum**).
- Το ρήμα **sum, fui, -, esse** (= είμαι)

#### Οριστική

Ενεστ.	Παρατ.	Μέλλ.	Παρακ.	Υπερσυντ.	Συντ. Μέλλ.
sum	eram	ero	fui	fueram	fueo
es	eras	eris	fuisti	fueras	fueris
est	erat	erit	fuit	fuerat	fuerit
sumus	eramus	erimus	fuimus	fueramus	fuerimus
estis	eratis	eritis	fuistis	fueratis	fueritis
sunt	erant	erunt	fuerunt / fuere	fuerant	fuerint

#### Υποτακτική

Ενεστ.	Παρατ.	Μέλλ.	Παρακ.	Υπερσυντ.	Συντ. Μέλλ.
sim	essem	futurus -a -um sim	fuerim	fuissem	
sis	esses		sis fueris	fuissets	
sit	esset		sit fuerit	fuisset	
simus	essemus	futuri -ae -a simus	fuerimus	fuissemus	
sitis	essetis		sitis fueritis	fuissetis	
sint	essent		sint fuerint	fuisissent	

**ΠΡΟΣΟΧΗ!****Προστακτική**

Ενεστ.	Παρατ.	Μέλλ.	Παρακ.	Υπερσυντ.	Συντ. Μέλλ.
es		esto			
-		esto			
este		estote			
-		sunto			

**Απαρέμφατο / Μετοχή**

Ενεστ.	Παρατ.	Μέλλ.	Παρακ.	Υπερσυντ.	Συντ. Μέλλ.
esse		futurum -am -um esse futuros -as -a esse / fore	fuisse		
sens, sentis (absens, praesens)		futurus -a -um			

**Κλίση ουσιαστικών, επιθέτων, μετοχών, αντωνυμιών,  
συνεκφορών κ.λπ. του κειμένου**

**Numerus Singularis**

Nom.	filius	patria	Troia	dolus	natus	socius	Italia
Gen.	fili /-i	patriae	Troiae	doli	nati	socii	Italiae
Dat.	filio	patriae	Troiae	dolo	nato	socio	Italiae
Acc.	filium	patriam	Troiam	dolum	natum	socium	Italiam
Voc.	fili	patria	Troia	dole	nate	socie	Italia
Abl.	filio	patriā	Troiā	dolo	nato	socio	Italiā

**Numerus Pluralis**

Nom.	fili	patriae	doli	nati	socii
Gen.	fliorum	patriarum	dolorum	natorum	sociorum
Dat.	filiis	patriis	dolis	natis	sociis
Acc.	filios	patrias	dolos	natos	socios
Voc.	fili	patriae	doli	nati	socii
Abl.	filiis	patriis	dolis	natis	sociis

## Numerus Singularis

Nom.	ventus	pontus	Africa	regina	nova patria
Gen.	venti	ponti	Africae	reginae	novae patriae
Dat.	vento	ponto	Africae	reginae	novae patriae
Acc.	ventum	pontum	Africam	reginam	novam patriam
Voc.	vente	ponte	Africa	regina	nova patria
Abl.	vento	ponto	Africā	reginā	novā patriā

## Numerus Pluralis

Nom.	venti	ponti	reginae	novae patriae	insidiae
Gen.	ventorum	pontorum	reginarum	novarum patriarum	insidiarum
Dat.	ventis	pontis	reginis	novis patriis	insidiis
Acc.	ventos	pontos	reginas	novas patrias	insidias
Voc.	venti	ponti	reginae	novae patriae	insidiae
Abl.	ventis	pontis	reginis	novis patriis	insidiis

## Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

Praes.	<b>est</b>	<b>oppugnant</b>	<b>expugnant</b>	<b>navigat</b>	<b>turbant</b>	<b>portant</b>
Imp.	erat	oppugnabant	expugnabant	navigabat	turbabant	portabant
Fut.	erit	oppugnabunt	expugnabunt	navigabit	turbabunt	portabunt
Perf.	fuit	oppugnaverunt	expugnaverunt	navigavit	turbaverunt	portaverunt
		/oppugnare	/expugnare		/turbare	/portare
Plusp.	fuerat	oppugnaverant	expugnaverant	navigaverat	turbaverant	portaverant
Fut. Ex.	fuerit	oppugnaverint	expugnaverint	navigaverit	turbaverint	portaverint

Praes.	<b>fundat</b>	<b>renarrat</b>	<b>amat</b>	<b>expirat</b>
Imp.	fundabat	renarrabat	amabat	expirabat
Fut.	fundabit	renarrabit	amabit	expirabit
Perf.	fundavit	renarravit	amavit	expiravit
Plusp.	fundaverat	renarraverat	amaverat	expiraverat
Fut. Ex.	fundaverit	renarraverit	amaverit	expiraverit

## Αναλυτική σύνταξη

1. **Aenēas filius Anchīsae est:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**est:** ρήμα, συνδετικό, **Aenēas:** υποκ., **filius:** κατηγορούμενο στο Aenēas, **Anchīsae:** γενική κτητική στο filius.
2. **Patria Aenēae Troia est:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**est:** ρήμα, συνδετικό, **Troia:** υποκ., **Patria:** κατηγορούμενο στο Troia, **Aenēae:** γενική κτητική στο Patria.
3. **Graeci Troiam oppugnant:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**oppugnant:** ρήμα, **Graeci:** υποκ., **Troiam:** αντικ. στο oppugnant.
4. **et dolo expugnant:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**expugnant:** ρήμα, (**Graeci:**) υποκ., **dolo:** αφαιρετική οργανική του τρόπου στο expugnant.
5. **Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**navigat:** ρήμα, **Aenēas:** υποκ., **ad Italiam:** εμπρ. προσδ. της κίνησης σε τόπο στο navigat, **cum Anchīsā, cum nato et cum sociis:** εμπρ. προσδ. της συνοδείας στο navigat.
6. **Sed venti pontum turbant:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**turbant:** ρήμα, **venti:** υποκ., **pontum:** αντικ. στο turbant.
7. **et Aenēan in Africam portant:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**portant:** ρήμα, (**venti:**) υποκ., **Aenēan:** αντικ. στο portant, **in Africam:** εμπρ. προσδ. της κίνησης και άφιξης σε τόπο στο portant.
8. **Ibi Didō regīna novam patriam fundat:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**fundat:** ρήμα, **Didō:** υποκ., **regīna:** παράθεση στο Didō, **patriam:** αντικ. στο fundat, **novam:** επιθ. προσδ. στο patriam, **Ibi:** επιρρ. προσδ. του τόπου στο fundat.
9. **Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**renarrat:** ρήμα, **Aenēas:** υποκ., **regīnae:** έμμεσο αντικ. στο renarrat, **insidias:** άμεσο αντικ. στο renarrat, **Graecōrum:** γενική υποκειμενική στο insidias.
10. **Regīna Aenēan amat:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**amat:** ρήμα, **Regīna:** υποκ., **Aenēan:** αντικ. στο amat.
11. **et Aenēas regīnam (amat):** κύρια πρόταση κρίσης.  
**(amat):** ρήμα, **Aenēas:** υποκ., **regīnam:** αντικ. στο (amat).

12. **Denique Aenēas in Italiam navigat:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**navigat:** ρήμα, **Aenēas:** υποκ., **in Italiam:** εμπρ. προσδ. της κίνησης και άφιξης σε τόπο στο **navigat**, **Denique:** επιρρ. προσδ. του χρόνου στο **navigat**.
13. **et regina exspirat:** κύρια πρόταση κρίσης.  
**exspirat:** ρήμα, **regina:** υποκ.

## B

## ΑΣΚΗΣΕΙΣ

## Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου

- I. *Να συμπληρωθούν τα κενά με τις σωστές καταλήξεις.*  
**Graeci / ponto / Rōmam, oppugnātis, dolo, expugnātis / Graeciam, navigant / Venti adversi / novum / filios**
- II. *Να συμπληρωθούν τα κενά με τον σωστό τύπο της λέξης που βρίσκεται στην παρένθεση.*  
**a. miserias, b. insidiis, c. filio**
- III. *Να τονιστούν οι υπερδισύλλαβες λέξεις του κειμένου.*  
**Aenēas, fīlius, Anchísae, Pátria, Aenéae, oppúgnant, expúgnant, Aenēas, Anchísā, sóciis, Itáliam, návigat, Aenéan, Áfricam, regína, pátriam, Aenēas, regínae, insídias, Graecórum, renárrat, Regína, Aenéan, Aenēas, regínam, Deníque, Aenēas, Itáliam, návigat, regína, exspirat.**
- IV. *Να μεταφραστεί στα λατινικά η πρόταση.*  
**Aenēas cum sociis in ponto ad Italiam navigat.**

## Συμπληρωματικές ασκήσεις

1. *Να συμπληρωθούν τα κενά στις παρακάτω φράσεις με την κατάλληλη πτώση του ουσιαστικού.*
- Rōmān..... (δοτ.) mult..... de..... sunt.
  - Rōmān....., popul..... bellicos....., arm..... et tel..... pugnant.
  - Domin..... serv..... bon..... liberat.

- d. Musa est amica bon..... poetārum.  
 e. Bon..... serv..... mensam domin..... parant.  
 f. Vale, amic.....!
2. Να συμπληρωθούν τα κενά στις παρακάτω φράσεις με τον κατάλληλο τύπο της αντωνυμίας που δίνεται στην παρένθεση.
- a. Dido amat ..... (ille) et ..... (ille) Didōnem amat.  
 b. .... (vos) cum filiis navigātis.  
 c. Poëta narrat ..... (tu) insidias Graecōrum.  
 d. Graeci ..... (ille) dolo Troiam expugnant.  
 e. Feminae ..... (vos) cenam parant.  
 f. Venti adversi ..... (ego) sunt.
3. Να αντιστοιχίσετε τις ερωτήσεις με τις κατάλληλες απαντήσεις, βάσει του περιεχομένου του κειμένου:
- |  |                             |
|--|-----------------------------|
| 1. Quis (= ποιος) est Aenēas?                | a. Aenēas regīnae renarrat. |
| 2. Ubi (= πού) Aenēas natus est (γεννήθηκε)? | b. Dido regina Aenēan amat. |
| 3. Ubi venti Aenēan portant?                 | c. Dido regīna.             |
| 4. Quis fundat novam patriam?                | d. Patria Aenēae Troia est. |
| 5. Quis amat Aenēan?                         | e. Filius Anchīsae.         |
| 6. Quis ad Italiam navigat?                  | f. In Africam.              |
| 7. Quis insidias Graecōrum renarrat?         | g. Aenēas cum sociis.       |
4. Να εντοπίσετε στις παρακάτω ομάδες λέξεων τις παρείσακτες και να εντοπίσετε το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της κάθε ομάδας:

ΟΜΑΔΑ Α	ΟΜΑΔΑ Β	ΟΜΑΔΑ Γ	ΟΜΑΔΑ Δ	ΟΜΑΔΑ Ε	ΟΜΑΔΑ ΣΤ
Aenēas	patria	navigo	cum	dolus	est
socius	regīna	turbo	ad	filius	fundat
Troia	Africa	sum	in	ventus	portant
Anchīses	Italia	amo	ibi	Aenēas	expīrat
Dido	pontus	porto		Graecus	navigat
Italia		expiro		natus	amat

5. Να προβείτε στις απαραίτητες διορθώσεις στις παρακάτω προτάσεις ώστε να είναι ορθές και ως προς τη σύνταξη και ως προς το νόημα:
- Aenēas Graecus est.
  - Troia est patriae Aenēae.
  - Graeci Troiam oppugnant et dolos expugnant.
  - Aenēas cum Didōne, cum Anchīsā, cum natum et cum socios ad Italiam navigat.
  - Sed venti pontum turbant et Aenēan in Italiam portant.
  - Regīna Aenēae insidias Graecōrum renarrat.
6. Να μεταφέρετε στα λατινικά τις παρακάτω προτάσεις:
- Ο Αινείας διηγείται ξανά στους συντρόφους την αντίξοχη τύχη.
  - Η βασίλισσα Διδώ πλέει προς την Αφρική.
  - Η Διδώ γράφει συχνά στον Αινεία επιστολή.
7. Να βρείτε στο κείμενο λέξεις της λατινικής με ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:  
**σοσιαλισμός, πατρικός, πάρεδρος, ναυτικός, δολερός.**





# Λατινικά

Β΄ Λυκείου

Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών

Το βιβλίο αυτό αποτελεί πλήρες βοήθημα για τους μαθητές της Ομάδας Προσανατολισμού των Ανθρωπιστικών Σπουδών της Β΄ Λυκείου, αλλά και χρήσιμο οδηγό για τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν το μάθημα των Λατινικών.

Στο βιβλίο περιλαμβάνονται:

1. Συνοπτική παρουσίαση της εισαγωγής του σχολικού εγχειριδίου καθώς και ερωτήσεις κλειστού τύπου για την εμπέδωση της νέας γνώσης
2. Οι 20 διδακτικές ενότητες του σχολικού εγχειριδίου

Σε κάθε ενότητα περιέχονται:

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Το λατινικό κείμενο, όπως δίνεται στο σχολικό βιβλίο
- Η μετάφρασή του και η κατά φράση αντιστοίχιση του λατινικού κειμένου με αυτήν
- Ετυμολογικός συσχετισμός των λέξεων του κειμένου με την ελληνική και άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες
- Γραμματική αναγνώριση όλων των λέξεων του κειμένου
- Συγκεντρωτική ταξινόμηση όλων των λέξεων του κειμένου με βάση τη γραμματική τους αναγνώριση
- Επισημάνσεις τυχόν ιδιαιτεροτήτων (γραμματικής και λεξιλογικής φύσεως) των λέξεων του κειμένου
- Η κλίση των ουσιαστικών, των επιθέτων, των αντωνυμιών, των συνεκφορών του κειμένου
- Χρονική αντικατάσταση των ρηματικών τύπων του κειμένου
- Λεπτομερής συντακτική αναγνώριση όλων των λέξεων του κειμένου
- Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου
- Συμπληρωματικές ασκήσεις

3. Απαντήσεις στις επαναληπτικές ασκήσεις του σχολικού βιβλίου

4. Κριτήρια αξιολόγησης

5. Δύο παραρτήματα, στα οποία περιέχονται:

- Εποπτική και συνοπτική παρουσίαση της ύλης της γραμματικής και του συντακτικού
- Απαντήσεις στις συμπληρωματικές ασκήσεις και τα κριτήρια αξιολόγησης

ISBN 978-618-03-2356-6



9 786180 323566

ΒΟΗΘ. ΚΟΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 82356

**ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**  
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

[www.metaixmio.gr](http://www.metaixmio.gr)